

Відносини України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями

Геналуок О. В., н.к.-Крамаренко Ж. Д.

Криворізький коледж економіки та управління ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»

У сучасних умовах значення і роль міжнародних валютно-фінансових організацій (МВФО) постійно зростає, адже сфера валютно-фінансових відносин найбільш вразлива, нестабільна та непередбачувана. Особливо важливою є діяльність цих організацій для країн із перехідною економікою, які здійснюють перехід до ринкових відносин і готові використати як управлінський досвід міжнародних фінансових організацій, так і власні реальні можливості.

Розвиток відносин України з МВФО має велике значення для економіки нашої країни і тому дана тема залишається актуальною.

Мета: дослідження внеску МВФО у розвиток економіки України на даний момент; виявлення позитивних і негативних сторін відносин України з МВФО.

При написанні роботи були використані першоджерела з офіційних сайтів зазначених нижче МВФО, матеріали Міністерства економіки України, матеріали періодичної преси за 2000-2010 рр..

Більшість держав активно співпрацює з міжнародними організаціями. Україна, після здобуття незалежності, стала членом таких міжнародних валютно-фінансових організацій як Європейський банк реконструкції та розвитку (1992р.), Міжнародний валютний фонд (1992р.), Міжнародний банк реконструкції та розвитку (1992), Міжнародна фінансова корпорація (1993), Міжнародна асоціація розвитку (2004).

Міжнародні та регіональні валютно-фінансові організації - це установи, які створені на базі багатосторонніх угод між державами. Найважливішу роль серед них у сучасний період відіграють Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Всесвітній банк (ВБ), але важливо звернути увагу на Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР).

Україна спільно з міжнародними фінансовими організаціями готує до реалізації у 2010-2012 роках 9 проектів на суму 4,7 млрд. дол. США. Зокрема, це

проекти з реабілітації газотранспортної системи України, будівництва двох ділянок метрополітену в Києві, проекти з поліпшення надання послуг населенню з теплопостачання, будівництва і реконструкції ділянки міжнародної автомобільної дороги Київ-Харків, реконструкції і будівництва електричних мереж у південних областях України тощо.

За даними Мінекономіки, в Україні на різних стадіях реалізації знаходяться понад 45 проектів з міжнародними фінансовими організаціями на суму 13,7 млрд. дол. США, а також 235 спільних проектів з матеріально-технічної допомоги, започаткованих у 2008 і 2009 роках, загальною контрактною вартістю понад 3,1 млрд. дол. Урядом схвалено Стратегічні напрями та завдання щодо залучення міжнародної технічної допомоги і співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями на 2009—2012 роки. Мінекономіки протягом 2009 року залучило ресурси для підготовки десяти нових спільних з МВФО інвестиційних проектів в державному секторі економіки на загальну суму – понад 4 млрд. дол. США. Так, вже досягнуто домовленостей з міжнародними фінансовими організаціями про спільну підготовку стратегічно важливого для України проекту у сфері енергетичної безпеки - проекту реабілітації газотранспортної системи України.

Очікується, що до кінця 2010 року портфель діючих проектів МВФО може збільшитись до 5 млрд. дол. США, передусім за рахунок збільшення фінансування сектору транспорту (до 34%) та енергетики (до 35%). Ці проекти фінансуються з боку ВБ, ЄБРР та ЄІБ. Можна сказати, що фінансування охоплює перспективні сфери економіки. Модернізація об'єктів в енергетичній сфері дозволить економити велику кількість грошей, що витрачаються, зокрема, на придбання газу.

Україна як держава поки що фактично не має реального доступу на міжнародні фінансові ринки, зовнішнє фінансування вона може отримати переважно з офіційних джерел. А головне офіційне джерело - це МВФ. Тому право вибору в Україні слідує: або брати кредит, або працювати без такої великої кількості коштів. Залучити кредити таких розмірів в інших МВФО не є можливим.

Кредити, що залучаються від МВФ, використовуються для підтримки курсу національної валюти та для фінансування дефіциту платіжного балансу України і покликані пом'якшити економічні труднощі у процесі проведення економічних реформ, які дають змогу забезпечити у перспективі економічне зростання в країні.

При наданні кредитів МВФ ставить перед країнами-боржниками деякі політичні та економічні умови, які втілюються у програмах перебудови економіки. Але саме ці умови можуть стати останнім цвяхом у кришці труни нашої економіки.

Яскравим прикладом діяльності МВФ, спрямованої на «поліпшення» економічного стану, можуть слугувати руйнування економіки багатьох країн, приміром, Югославії (1980), Руанди, Сомалі, Мексики (1996-1998), Бразилії ("оговталася" лише після відмови від "реформ за МВФ"). Крім того, наприклад, такі країни як Китай, Велика Британія отримуючи допомогу від МВФ взяли програми, запропоновані спеціалістами МВФ, за основу. Але ці країни також врахували особливості національної економіки. Таким чином, кошти було використано ефективно.

Нажаль, незаперечним фактом є те, що після вступу України до МВФ та Всесвітнього банку, неодмінно зростає такий показник, як обсяг державного боргу: зовнішнього і внутрішнього. Зрозуміло, що надмірна зовнішня заборгованість міжнародним фінансовим організаціям та приватним банкам суттєво обмежує державний суверенітет або, принаймні, можливості виявлення економічної незалежності країни. Також не виключено, що для держав-донорів МВФ важливіші ті пріоритети, які лежать не в економічній, а в геополітичній площині.

Трансакції грошових коштів між МВФ та Україною за період з 1 травня 1994 р. по 28 лютого 2010 р. (у СПЗ).

Усього 10 009 827 3 009 827 500,00 810 883 906,00
500,00

Рік	Надані кошти	Повернута заборгованість (або перепродано)	Сплачені комісійні
2010	-	-	36 545 362,00
2009	4 000 000,00	57 283 337,00	87 374 376,00
2008	3 000 000,00	215 618 334,00	8 608 160,00
2007	-	278 975 000,00	25 278 365,00
2006	-	278 974 998,00	35 979 125,00
2005	-	202 825 419,00	34 108 497,00
2004	-	201 800 002,00	30 057 314,00
2003	-	144 516 665,00	31 075 544,00
2002	-	140 748 392,00	42 719 449,00
2001	290 780 000,00	361 231 584,00	68 164 641,00
2000	190 070 000,00	643 491 270,00	92 499 478,00
1999	466 600 000,00	407 031 249,00	80 734 514,00
1998	281 815 500,00	77 331 250,00	84 795 670,00
1997	207 262 000,00	-	74 062 799,00
1996	536 000 000,00	-	51 289 813,00
1995	787 975 000,00	-	27 551 931,00
1994	249 325 000,00	-	38 868,00

Необхідно:

- залучати вітчизняних спеціалістів до роботи над запропованими МВФ програмами, враховувати особливості національної економіки при виконанні умов МВФ
- орієнтувати напрями залучення коштів із підтримання рівня поточного споживання (системних проектів) на структурну та інноваційну перебудову виробничого потенціалу національної економіки. Насамперед зробити акцент на необхідність залучення коштів для фінансування проектів у високотехнологічних галузях української економіки, а саме інвестування у створення в Україні сучасних виробництв із високою додатковою вартістю
- узгодити програми отримання позик та інвестицій від МВФ, ВБ, ЄБРР, ЄІБ. Тобто, наприклад, використовуючи допомогу МВФ утримувати стабільний курс гривні і проводити ефективну фіскальну політику. За допомогою грошей ВБ, ЄБРР, ЄІБ – створювати сучасні за обладнанням виробництва, реалізовувати проекти у високотехнологічних галузях.
- створити ефективний механізм контролю над використанням грошей
- забезпечити політичну стабільність в Україні
- приділяти більше уваги розвитку виробництва, впровадженню НТП

Питання про позитивні і негативні наслідки активної співпраці з МВФО досить суперечливе. Наприклад, звинувачення у тому, що позики від МВФ

втягують Україну у боргову яму є питанням ефективного контролю за використанням грошей, реалізацією економічних перетворень.

Відомо, що інтенсивне залучення іноземних кредитів під гарантії уряду країни на різних умовах і в будь-яких формах закономірно призводить до нагромадження зовнішнього державного боргу, проте відмова від них призведе до ускладнення економічної ситуації в нашій країні.

Гроші МВФ допомогли уникнути поточної дестабілізації нашої економіки. Але без проведення програми економічних перетворень фінансова підтримка з офіційних джерел не має сенсу, бо в цьому разі позичкові кошти використовуються на фінансування лише поточних проблем платіжного балансу, які без реформування економіки знову нагромаджуватимуться і перетворюватимуться у додатковий тягар, втягуючи Україну у боргову яму.

Україна, до речі, на даний момент розраховує отримати транш кредитів МВФ в червні і підвищити розмір займів до 12 млрд. долл. за 2 с половиною роки на основі нової програми.

Поганим є те, що з боку даних МВФО приділяється недостатньо уваги розвитку підприємництва, безпосередньому провадженню НТП на виробництвах. Так, ЄБРР реалізує лише один проект, хоча й у фінансовій сфері: «Друга кредитна лінія для малих та середніх підприємств».

Залишається лише сподіватися на полегшення податкової тяганини для підприємств, що забезпечить швидкий розвиток підприємництва, а також зменшення розміру тіньової економіки.